

18.6.2009

Dnro 557/4/08

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

HOITOTAKUU EI TOTEUTUNUT TAMPEREELLA KIIREETTÖMÄSSÄ HAMMASHOIDOSSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 12.2.2008 päivätyssä kirjeessään Tampereen kaupungin terveystoimen menettelyä hammashoidon järjestämisessä. Hän kertoi olleensa jonossa hammashoittoon 9.3.2007 alkaen. Kaupungilta tammikuussa 2008 saamansa tiedon mukaan jonotusaika kaupungin hammaslääkärin vastaanotolle oli noin 13 kuukautta.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Länsi-Suomen lääninhallitus antoi lausunnon 7.5.2008. Lausunnon liitteinä olivat Tampereen kaupungin tilaajapäällikön, vastaavan lääkärin selvitys 16.4.2008 ja ylihammaslääkärin selvitys 20.3.2008 sekä jäljennökset kantelijaa koskevista hammashuollon potilasasiakirjoista.

Koska saadun selvityksen perusteella näytti siltä, että Tampereen terveyskeskus oli laiminlyönyt lakisääteisen velvollisuutensa järjestää kantelijalle tarpeellinen hammashoito kansanterveyslain mukaisesti, pyysin 16.5.2008 Tampereen kaupunginhallitusta hankkimaan terveyskeskuksen selityksen ja antamaan sen johdosta oman lausunnon. Lausunnossa ja selityksessä pyysin erityisesti vastausta siihen, miksi kantelijalle ei ollut järjestetty hoitoa hankkimalla sitä muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:n mukaisesti, kun terveyskeskus oli tietoinen siitä, että se ei itse kyennyt antamaan hänelle hoitoa säädetyissä enimmäisajoissa.

Toimivaltainen apulaispormestari antoi pyytämäni lausunnon 13.6.2008 ja toimitti minulle tilaajapäällikön 11.6.2008 antaman selityksen.

3 RATKAISU

Katson Tampereen kaupungin jättäneen lakisääteisen velvollisuutensa täyttämättä, koska se ei järjestänyt kantelijalle kiireetöntä hammashoitoa kansanterveyslaissa säädetyissä enimmäisajoissa eikä hankkinut hänelle hoitoa muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaisesti, vaikka se oli tietoinen siitä, että se ei itse voi antaa hänelle hoitoa säädetyissä enimmäisajoissa.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Tapahtumat

Potilasasiakirjoihin tehdyistä merkinnöistä ilmenee, että kantelija kävi Tampereen kaupungin hammaslääkärin päivystysvastaanotolla 20.2.2007 hampaan kruunun murtumien vuoksi ja tässä yhteydessä kantelijan arvioitiin olevan koko hampaiston ja suun tarkastuksen tarpeessa. Kantelijalle annettiin 9.3.2007 aika kaupungin suuhygienistille, joka arvioi hänen hoidon tarpeensa, antoi kotihoidon neuvontaa, poisti hammaskiveä ja asetti hänet jonoon hammaslääkärin tutkimukseen. Kantelija kävi päivystysluontoisessa paikkaushoidossa 17.1.2008, jolloin jatkohoidoksi suunniteltiin kokonaishoitoa. Potilasasiakirjoihin tehtyjen merkintöjen mukaan hän oli 10.3.2008 kaupungin hammaslääkärin vastaanotolla kokonaishoidon tutkimuksessa diagnoosilla dentiinikaries (dd 13 ja 46). Selvityksen mukaan hänelle varattiin aika 25.3.2008 kaupungin hammaslääkärin vastaanotolle jatkohoidon järjestämiseksi.

3.2

Tampereen kaupungin antamat selvitykset

Tampereen kaupungin terveystoimi toteaa selvityksissään 20.3. ja 16.4.2008, että kaupungin suun terveydenhuollon hoitojonot ovat kasvaneet nopeasti vuoden 2007 keväästä alkaen. Hammashoitoon pääsyn huononemiseen ovat olleet johtamassa hammaslääkäripula kaupungin omassa toiminnassa, kiireellisen hoidon kysynnän kasvu ja ostopalvelusopimuksin hankittavien palvelujen toimitusvaikeudet. Näiden syiden vuoksi kiireettömään hammashoitoon jonoitettiin vuoden 2008 helmikuun lopussa siten, että suuhygienistin vastaanotolla hoidon tarpeen arvioinnissa käyneitä ja yli kuusi kuukautta hammaslääkärin tutkimukseen pääsyä odottaneita potilaita oli ollut noin 2600. Lisäksi jonoissa oli 1300 potilasta, jotka olivat odottaneet hammaslääkärille hoitoon pääsyä yli kuusi kuukautta. Potilaita, jotka olivat odottaneet kiireettömään hammashoitoon pääsyä yli kuusi kuukautta, oli siis tuolloin yhteensä 3900.

Selvitysten mukaan kaupungin terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta päätti 2.4.2008 toimenpiteistä, joilla hammashoitojonot pyritään purkamaan vuoden 2008 loppuun. Kaupungin hammashuollossa päätettiin järjestää tutkimus yli kuusi kuukautta jonossa olleille aikuispotilaille vuoden 2008 kesäkuun loppuun mennessä. Tämän jälkeen oli vuoden 2008 syksyllä tarkoitus purkaa loput hoitojonosta ja siirtyä toimintamalliin, jossa potilas suuhygienistin tekemän hoidon tarpeen arvioinnin ja ennaltaehkäisevän hoidon jälkeen ohjataan viipymättä hammaslääkärin tutkimukseen. Lisäksi päätettiin hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta kolmen hammaslääkäri-hammashoitaja -työparin työpanos ja vuoden 2008 aikana ottaa käyttöön palveluseteli. Myös kaupungin omien hammaslääkärien lisätyömahdollisuudet päätettiin selvittää.

Tampereen kaupungin 13.6.2008 antaman selityksen mukaan kaupunginhallitus päätti 9.6.2008 esittää kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että vuoden 2008 talousarvioon tehdään 0,5 milj. euron lisäys käytettäväksi hammashoidon jonojen purkuun. Selityksen antamisen ajankohtana olleen tiedon mukaan kaikki yli kuusi kuukautta hammashoitoa odottaneet oli tutkittu ja hoito oli aloitettu kesäkuun loppuun mennessä.

3.3

Kannanotto

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Jul-

kisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kunnan tulee kansanterveystyöhön kuuluvana tehtävänä ylläpitää suun terveydenhuoltoa, johon sisältyy väestön suun terveyden edistäminen sekä kunnan asukkaiden suun sairauden tutkimus, ehkäisy ja hoito. Kunnan tulee myös järjestää kiireellinen suun terveydenhuolto potilaan asuinpaikasta riippumatta (14 §:n 1 mom. 10 kohta).

Lain 15 b §:n (855/2004) mukaan terveystieteiden keskeisten toimintansa siten, että potilas voi saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteyden terveystieteiden keskeiseen. Terveystieteiden ammattihenkilön tulee tehdä hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden terveystieteiden keskeiseen, jollei arviointi ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana. Kiireelliseen hoitoon on kuitenkin päästävä välittömästi. Hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito tulee järjestää potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää suun terveydenhuollossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta. Jos terveystieteiden keskeinen ei itse voi antaa hoitoa enimmäisajoissa, sen on järjestettävä hoito hankkimalla se muilta palveluntuottajilta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 4 §:n mukaisesti.

Hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1019/2004) 4 §:n mukaan hoidon aloittamisesta päätettäessä tulee ottaa huomioon potilaan terveydentila, toimintakyky ja sairaus sekä niiden ennakoitavissa oleva kehitys. Jos kunta tai kuntayhtymä ei voi itse antaa tarvittavaa hoitoa kansanterveyslaissa tai erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) säädetyissä enimmäisajoissa, sen on viivytystä ja enimmäisaikojen puitteissa järjestettävä potilaalle mahdollisuus saada kyseessä oleva hoito muilta palveluntuottajilta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tai hankkimalla sopimukseen perustuen hoito muilta palveluntuottajilta.

Kantelija kävi Tampereen kaupungin hammaslääkärin päivystysvastaanotolla 20.2.2007 hampaan kruunun murtumien vuoksi ja tässä yhteydessä arvioitiin hänen koko hampaistonsa ja suunsa olevan tarkastuksen tarpeessa. Hänelle annettiin 9.3.2007 aika kaupungin suuhygienistille, joka arvioi hänen hoidon tarpeensa ja asetti hänet jonoon hammaslääkärin tutkimukseen. Kantelija kävi päivystysluontoisessa paikkaushoidossa 17.1.2008, jolloin jatkohoidoksi suunniteltiin kokonaishoitoa. Potilasasiakirjoihin tehtyjen merkintöjen mukaan hän oli 10.3.2008 kaupungin hammaslääkärin vastaanotolla kokonaishoidon tutkimuksessa. Selvityksen mukaan hänelle varattiin aika 25.3.2008 kaupungin hammaslääkärin vastaanotolle jatkohoidon järjestämiseksi. Hän joutui siis odottamaan kiireettömään hoitoon pääsyä vuoden ajan.

Lain mukaan kantelijalle olisi tullut järjestää hoidon tarpeen arvioinnissa 9.3.2007 hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito hänen terveydentilansa ja sairautensa ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve oli arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika olisi voitu ylittää enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voitiin lykätä hänen terveydentilansa vaarantumatta. Hoito olisi siten tullut järjestää viimeistään 9.9.2007 mennessä edellyttäen, että hänen hoitoaan voitiin hänen terveydentilansa vaarantumatta lykätä tuohon ajankohtaan saakka.

Tampereen kaupunki ei kuitenkaan järjestänyt kantelijan hoitoa kansanterveyslaissa säädettyissä enimmäisajoissa. Vaikka terveyskeskuksen tiedossa oli, ettei se voi itse antaa kantelijalle hoitoa näissä enimmäisajoissa, se ei myöskään viivytyksettä ja enimmäisaikojen puitteissa järjestänyt hänelle mahdollisuutta saada hoitoa muilta palveluntuottajilta yhteistoiminnassa toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa tai hankkimalla sopimukseen perustuen hoito muilta palveluntuottajilta.

Katson Tampereen kaupungin menetelleen kantelijan hoidossa lainvastaisesti ja lakisääteistä velvollisuuttaan laiminlyöden.

3.4

Länsi-Suomen lääninhallituksen toimenpiteet

Lääninhallitus pitää Tampereen kaupungin toimenpiteitä suun terveydenhuollon potilaiden kiireettömän hoitoon pääsyn korjaamiseksi lain vaatimalle tasolle oikeasuuntaisina, mutta riittämättöminä. Lääninhallitus seuraa jonotilanteen kehitystä ja tulee valvontaviranomaisena ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, jos Tampereen kaupungin esittämät toimenpiteet kiireettömän hammashoidon jonojen purkamiseksi eivät korjaa tilannetta lain mukaiseksi.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan Tampereen kaupungille huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3 selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän Tampereen kaupunginhallitukselle ja terveystoimelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Koska Länsi-Suomen lääninhallitus on kansanterveystyötä läänin alueella ohjaavana ja valvovana viranomaisena ryhtynyt edellä kohdassa 3.4 esitetyn mukaisesti asiassa tarpeellisiin toimenpiteisiin, asia ei anna minulle laillisuusvalvojana aihetta tässä vaiheessa enempään.